

Laajentaneiden maitotilojen kannattavuus paranee hitaasti

Monet maitotilat ovat viime vuosien aikana laajentaneet tuotantoaan. Kun tilakokoa suurennetaan, viljelijän tavoitteena on yleensä turvata tietty tulotaso ja parantaa tuotantotoiminnan kannattavuutta esimerkiksi yksikkökustannuksia pienentämällä. Suuren laajennusinvestoinnin yhteydessä tilan talous joutuu kuitenkin usein koville.

Varsinkin maksuvalmiuden on todettu olevan kireä heti investoinnin jälkeen. Tällöin nimittäin uusi investointi ei ehkä vielä tuota täysimääräisesti tuloja, mutta lainanhoitomenot ovat kuitenkin suurimmillaan.

Investoineiden tilojen kannattavuus toipuu hitaasti

Vastikään laajentaneiden maitotilojen kannattavuuden todettiin olevan ehkä yllättävänkin heikko, vaikka paranemista investoinnin jälkeen onkin havaittavissa. Tämä havaittiin MTT:n taloustutkimuksessa, kun selvitettiin vuosina 1996-1999 maidontuotantoa voimakkaasti laajentaneiden tilojen tuloksia. Tilojen kannattavuuskerroin oli tutkimuskaudella keskimäärin 0,67-0,78:n välillä. Tämä tarkoittaa, että tilat saavuttivat vain 67-78 prosenttia tavoitteiksi asetetusta oman pääoman korkovaatimuksesta (5 %) ja viljelijäperheen palkkovaatimuksesta (43 mk/tunti).

Tilojen markkamääräistä maksuvalmiutta mittaava rahoitustulos oli tutkimusjaksolla keskimäärin 302 000 mk/tila. Tämän tulisi riittää vähintään veroihin, lainojen lyhennyksiin ja perheen yksityiskulutukseen. Rahoitustulos parani investoinnin seurauksena 83 000 mk. Se ei kuitenkaan ole kovin paljon, kun otetaan huomioon tilakoon kasvu ja sen myötä lainamäärän huomattava lisääntyminen. Maksuvalmiuden epäsuotuisaa kehitystä ilmentää selvästi rahoitustulosprosentti, joka aleni tiloilla 10 prosenttia tutkimuskaudella. Rahoitustulosprosentti kuvaa tulo-rahoituksen riittävyttä eli sitä, miten hyvin tila pystyy huolehtimaan juoksevista menoista ilman lisälainanottoa.

Tutkimustilat keskimääräistä suurempia

Tutkimuksessa oli mukana yhteensä 53 C-tukialueen maitotilaa, joilla oli tehty keskimäärin 1,1 miljoonan markan navettainvestointi. Tiloilla oli laajennuksen jälkeen yli 40 lehmää ja viljelyala oli yli 70 hehtaaria. Tilat olivat siis huomattavasti keskimääräistä suurempia. Tutkimustilat olivat saaneet navettainvestointeihinsa investointitukea sekä avustuksena että korkotukilainana. Tuen osuus

avustuskelpoisista kustannuksista oli 10-50 prosenttia, ja keskimäärin tukea oli myönnetty 358 000 mk tilaa kohden.

Tilojen kannattavuuserot tasoittuvat

Silmiinpistävää tutkimustuloksissa oli sekä kannattavuuden että maksuvalmiuden suuri hajonta tilojen välillä. Mitä heikompi tilan kannattavuus oli tutkimuksen alussa, sitä enemmän se parani tutkimuskaudella. Niin ikään tiloilla, joilla ennen investointia oli suhteellisen paljon lehmiä, kannattavuus kehittyi keskimääräistä edullisemmin. Toisaalta mitä suurempi viljelyala tiloilla oli alun perin, sitä epäedullisemmin kannattavuus kehittyi maidontuotantoa laajennettaessa. Tätä ehkä hieman yllättävää tulosta voisi selittää se, että pellonkäyttö muuttui nurmivaltaiseksi tai suurten tilojen hajanainen tilusrakenne häyttasi erityisesti nurmiviljelyä.

Tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että maidontuotannon laajentamisen kannattavuus riippuu ratkaisevasti tilakohtaisista seikoista. Lehmämäärällä mitattuna suurimmilla ja kohtuullisesti kannattavilla tiloilla näyttäisi olevan mahdollista kannattavaan tuotantoon myös laajentamisen jälkeen. Merkille pantavaa tuloksissa oli myös se, että tilojen väliset kannattavuus- ja maksuvalmiuserot tasoittuivat tutkimuskauden aikana. Tiloista valittiin vuoden 1996 kannattavuuden perusteella paras ja heikoin kannattavuusneljännes. Vuonna 1996 heikoimmin kannattaneiden ja parhaiten kannattavien tilojen kannattavuus ja maksuvalmius erosivat merkittävästi toisistaan. Sen sijaan vuonna 1999 tilaryhmien kannattavuudessa ja maksuvalmiudessa ei ollut eroa. Tilakoko ja tuotannon intensiteetti sen sijaan eivät poikenneet merkittävästi toisistaan yhtenäkkään tutkimusvuonna.

Tutkimuksessa havaittiin merkkejä siitä, ettei kaikkien tilojen tuotanto vielä vuonna 1999 toiminut täydessä laajuudessa. Tutkimustilojen kannattavuus parani tutkimuskaudella ja todennäköisesti se paranee edelleen tulevina vuosina, kun kaikkien tilojen tuotanto toimii täydessä laajuudessa. Lisäksi tutkimuskaudelle sattui sääoloiltaan kaksi huonoa vuotta, mikä on todennäköisesti vaikuttanut myös tilojen taloudellisiin tuloksiin. Ilman investointitukia tilojen kannattavuus ja maksuvalmius olisivat olleet tämän tutkimuksen tuloksia heikompia.

Ari Lajunen ja Leena Ala-Orvola

Lisätietoja: Koetoiminta ja käytäntö 4/2001: 7
sähköposti ari.lajunen@mtt.fi, leena.ala-orvola@mtt.fi
puhelin (09) 5044 7226, (09) 5044 7304